

Debreceni **S**

Z

E

M

L

E

Tudomány
és kultúra

2019/4

Szerkesztik:

ifj. Barta János *főszerkesztő*

Szerkesztőbizottság: *elnök* Bazsa György, *tagok*: Angi János
Baráth Béla, Csorba Péter, Pallai László, Papp Gábor, Pusztai
Gábor, Rácz István, Udvardy Antal, Virágos Márta

A szerkesztőség címe:

Debreceni Szemle, Szerkesztőségi titkárság
Dancs Ágnes *kuratóriumi és szerkesztőbizottsági titkár*
Debrecen, Egyetem tér 1.
Postacím: 4002 Debrecen, Pf. 400
Telefon: 06 (52) 512-900/22133, 22388 mellék
E-mail: szemle@unideb.hu
URL: <http://szemle.unideb.hu>

Kiadja:

A „Debreceni Szemle” Alapítvány

Kuratórium és Szerkesztőbizottság:

Imre László <i>elnök</i>	Bazsa György <i>alelnök</i>
Baráth Béla	Jávor András
Bitskey István	Mazsu János
Csorba Péter	Rácz István
Gaál Botond	Sipka Sándor
Gergely Pál	Virágos Márta

**2014-től megjelenik – színes változatban –
a <http://szemle.unideb.hu> weboldalon is**

Előfizethető, illetve a megjelenés támogatható

Debreceni Szemle 11625009-07950000-25000006 sz. számláján.
Bank neve: Erste Bank Hungary Zrt., SWIFT kód: GIBA HU HB
Éves előfizetési díj 2.000 Ft
Árusítás: Alternatív könyvesbolt, Debrecen, Hatvan u. 1.

DEBRECENI SZEMLE

TUDOMÁNY ÉS KULTÚRA

Debrecen és a régió tudományos műhelyeinek folyóirata

XXVII. ÉVF.

ÚJ FOLYAM

2019. IV. NEGYEDÉV

Az első folyam 1927-től 1944-ig jelent meg.

TANULMÁNYOK

<i>Lévai Csaba: „Iszonyatosságok, mellyeknek hallatára is elborzad az emberi szív” – Az erőszak megjelenése az amerikai (1776) és a magyar (1849) függetlenségi nyilatkozatban</i>	371
<i>Dobszai Dalma – Hegyi Péter – Szentesi Andrea: Transzlációs medicina</i>	382
<i>Bodzás Sándor: Hengeres fogaskerék-hajtások tervezése és elemzése egyenes fogiránnyal</i>	391
<i>Czövek Ágnes: Az ötödik lengyel irodalmi Nobel-díjas: Olga Tokarczuk</i>	405

A FILMMŰVÉSZET TÖRTÉNETÉBŐL

<i>Szabó Zoltán: A szabad gondolat perverzítése</i>	408
<i>Szabó Elemér: Kálvin „híre-hamva”. Egy vizuális antropológiai kutatás beszámolója avagy egy antropológiai dokumentumfilm-forgatás története</i>	418
<i>Hutanu Emil: A Malter fesztivál meritésén fennakadt gyöngyszemek</i>	431
<i>Szűk Balázs: Alföldi mozgóképek 2000–2019</i>	439
<i>Beretvás Gábor: Egy underground filmes Debrecenből (Beszélgetés Pólik Józseffel)</i>	452
<i>Feldmann Fanni: „A melegeknek nincs három fülük.” (Kerekasztal beszélgetés Takács Mária „Meleg férfiak, hideg diktatúrák” című dokumentumfilmjéről)</i>	462
<i>Győri Zsolt: Kísérleti kísértetek: beszélgetés Lichter Péterrel</i>	470

KÖNYVSZEMLE

<i>Nemek és etnikumok terei a magyar filmben. (Kalmár György, Győri Zsolt, szerk.) (Visnyei Petra)</i>	480
<i>Az orosz irodalom jelene és jövője. Kollektív monográfia. (Goretity József, szerk.) (Debreceni Ferenc)</i>	485
<i>Narine Agbarjan: Égből hullott három alma (Kóti Regina)</i>	489
<i>Venkovits Balázs: „Mi otthon félre vagyunk vezetve”: Magyar utazók és kivándorlók Mexikóban a 19. század második felében (Virágos Zsolt)</i>	493
<i>E számunk szerzői</i>	498
<i>Contents</i>	499
<i>A Debreceni Szemle XXVII. évfolyamának tartalomjegyzése</i>	500

Támogatóink

Debreceni Egyetem
www.unideb.hu

Debreceni Universitas Nonprofit Közhasznú Kft.
www.debreceniuniversitas.hu

Debreceni m. j. Város és a Debreceni Egyetem
Művészeti és Közművelődési Bizottsága

A Magyar Tudományos Akadémia Debreceni Területi Bizottsága
<http://tab.mta.hu/debreceni-területi-bizottsag>

THE DEBRECEN REVIEW – SCIENCE AND CULTURE

is an academic quarterly that publishes studies in the humanities as well as in the social and natural sciences, focusing on the findings of recent research in these disciplines. Since it appeals to a wide and educated public, it aims to combine scientific exactness with readability in its style.

Drawing upon the centuries-old academic traditions of the city, *Debreceni Szemle* has adopted and continues the legacy of its predecessor with the same title, which was published between 1927 and 1944.

Although *Debreceni Szemle* is mainly reliant on and addresses the intellectuals of the Debrecen region, it also publishes contributions by leading experts both in Hungary and abroad.

In addition, the journal reports on scientific and cultural events of the region, especially on those organized by the University of Debrecen and the Regional Centre of the Hungarian Academy of Sciences. Events related to the city from anywhere in the world are also given detailed coverage.

Debreceni Szemle was launched by Debrecen Universitas (the legal predecessor of the University of Debrecen) in cooperation with the Debrecen Committee (the present Regional Centre) of the Hungarian Academy of Sciences in 1993 with the support of the municipality of Debrecen.

Nyomdai munkálatok: Kapitális Kft., Debrecen
Felelős vezető: Kapusi József ügyvezető
Nyomdai előkészítés: Dancs Ágnes és Udvardy Antal
Megjelenik 2019 decemberében
HU ISSN 1218-022X

DEBRECENI SZEMLE – TUDOMÁNY ÉS KULTÚRA

Tudományos folyóirat, amely a humán és a társadalomtudományok, valamint a természet- és műszaki tudományok minden ágának legújabb eredményeivel – és nem csak a régióban vagy hazánkban elértokről – kívánja megismertetni a széles értelemben vett tudományos értelmiséget. Tanulmányainak tárgyalásmódja: stílusa, nyelvezete olyan, hogy befogadható legyen az illető tudományterületet nem művelő kutató és érdeklődő értelmiségi számára is.

A Debreceni Szemle az ugyanilyen címen *1927 és 1944* között megjelent folyóirat folytatójának tekinti magát, épít a századokon át kisu-gárzó debreceni kulturális hagyományokra.

A folyóirat támaszkodik a város, a megye és a régió tudományos és kulturális potenciáljára, de *országosan csaknem egyedülálló célkitűzésének* megfelelően a szóban forgó tudományterületek legjobbjai tollából közöl tanulmányokat.

A Debreceni Szemle ugyanakkor hírt ad a város és a régió tudományos eseményeiről (elsősorban a Debreceni Egyetem és a Debreceni Akadémiai Bizottság rendezvényeiről), illetve az ilyen eseményekről bárhol a világon, ha azokban a debrecenieknek lényeges szerepük volt.

A Debreceni Szemlét 1993-ban a Debreceni Egyetem jogelődjét képező Debreceni Universitas, valamint az MTA Debreceni Akadémiai Bizottsága, DAB – (mai nevén: MTA Debreceni Területi Bizottsága) indította újra Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának akkori támogatásával.

Gerincfelirat
Gerincfelirat